

Učiteljski vestnik.

Ples — vzgoja — omika! Dejstvo je pač važno! Tako se dogaja, da se učiti. kandidat dovolj ples, le s tem pogojem, da ne bo ničesar imenovan, češ: „Če boš priden, pa dobiš igralec!“ Prav po otročje se goji med njimi patronatstvo, ki ga nimajo v tem oziru niti na ženskem učiteljskem niti na drugih zavodih. Je pač izjema ali specialiteta, ki bi na nas sicer še ne napravljala toliko vtiska, če bi ji ne bilo še večje ozadje. Ono strogo policijsko nadzorstvo, pažnja na vsak korak kandidata, strahovanje, groženje i. dr. ne napravlja na nas toliko vtiska, ker si mislimo: po čemu svobodnejšega razvoja v vzgoji, nego ti bo svobodno življenje pri učiteljskem stanu? Boš vsaj tedaj, ko te obišče vrli kmetič v šoli in te kot kraj. šol. nadzornik — nadzoruje, lahko s mirno vestjo s Presernom rekel: „Navadile so butare se plečati!“ Naj koža podplat postane — saj učiteljsko ne potrebuje ljudi, ki bi znali ceniti prostost, še manj — pa biti samostojni. Se boš že znal zasukati v Rovtali po rovtarsko. Pa čemu olike in one stroge etikete! — Toda gospodje, stvar ima drugo ozadje! Kandidat pride vendar čez lete dni v življenje. Posledica teh in enakih poniževalnih prepovedi postane pohajanje po raznih beznicah itd., in človek se mora polagoma odtočiti poštenim družbi, tako da se slednjič celo boji iti v kako boljšo družbo, ker: „Navada je že postala železna srajca“, in bati se je, da se v tej družbi — kaj ne zareče. Glede pijače itd. itd., kar se smatra kot posledice prvega koraka, govori razsodnost. — Zaradi stvari same bi bilo želeto! — Po čemu zabranjati pošteno družbo: seveda je potreba pri tem odložiti vse take pomisleke, ki naj bi bili vzgojno sredstvo — v stran. O škodi, ki jo ima prireditelj v materialnem oziru na uspehu, če se dovoli vse po prvi konferenci — menda ni potreba posebe govoriti.

Dixi!

Žensko vprašanje in učiteljica.

Referirala nam shoda učiteljskih abiturientov E. Keržičeva.

(Dalje)

Očitajo, da se hoče emancipirana žena navzeti moške manire in običaje. Emancipirana žena hoče biti le ženska — a popolna in plemenita.

Tu ni misliti na pretirano emancipacijo, iskanje zunanjih efektov, ekscentričnost, ekstravagančnost, ki jo hočejo kazati že po zunanosti in vsem vedenju. Prava emancipiranka nima smotra oblačiti se kolikormožno ekstravagančno in po moškem kroju. Pametna žena sicer zametuje ono modo, ki časih znori do skrajnosti in škoduje telesu in zdravju. Tudi ni umestno vesti se proti moškim oblastno, drzno, izvajajoč tuintam zaničljivo. Taka žena nima s pravo emancipirano ženo najmanjše zveze niti najmanjšega sorodstva.

Ali ni lepše in naravneje, da tudi emancipirana žena ohrani v sebi ono žensko privlačno nežnost in ljubeznivost, ter jo družu s svojim odločnim delovanjem in s svojo duševno samostojnostjo? Ona tudi želi, da se z njo občuje in postopa kot z žensko, a ne kot z neumno brezmišelnim naivno igralecem, zakar — žalibog — še danes nekateri moški smatrajo ta nežni spol.

Ni treba misliti, da emancipirana ženska oropa docela ženske ljubezni. Tudi nji polnijo srce blaga in nežna čustva, tudi njena duša je polna idealov.

Bavnotako si ona želi počivati od truda in napora na zvemem ljubečem sreč. Ljubezen je dragocen zaklad, ki ga zvesto čuva, boječ se, da ga ne izda lahkomišelnost, nevednost.

rečem, da bi se meni godilo slabo, toda bilo bi lahko tudi — bolje. Čakajmo! — Za danes zadostuj!

Piši! Pozdrav od Franice in mane obema. Vse dobro Ti želi

Tvoj verno udani H. Volarič.

II.

(Kratka vsebina: 1. Skladba s italijanskim tekstom. — 2. Denarne zadrege. — 3. Tarok v razvedrilo. — 4. „Slovenec“ in „Narodovec“.)

Dragi Janko!

Obe Tvoji pismi prejel. Hvala za voščilo! Hvala želim — to veš — tudi jaz Tebi vse dobro (posebno... „na telesni“) „Ave M.“ sem bil takoj prepisal, toda — skoraj zabil sem na njo, kajti imam mnogo dela — s šolo, instrukcijami in drugo pisarijo. Zdej namreč prepisujem in pripravljam za tisk svoje klavirske skladbe, koje izda založnik in tiskar „Schmidl et C.“ v Trstu, seve z — italijanskimi naslovi.

Kaj meniš k temu? Ako bi jaz sam izdal, ne prodam takih skladb med Slovenci 50 iztisov — založnikov pri nas ni — Glasb. matica me ne podpira, naj bi tedaj blago ležalo v kotu? Zakaj? Če je dobro, „ven“ naj gre med svet; ako ni „za nič“, tedaj pa recite, da ni, pa vse raztržem in zažgem. — Skušal bom z založnikom pogoditi se tako, da mi podari za odškodnino 100—200 iztisov s slovenskimi naslovi.

Ideal emancipirane ženske je blagor naroda in človeštva. In najlepše in najprostraneje delovanje v tem smislu se ji odpira v zakonu — in kot učiteljica. Zato je pa ona vzorna soproga, skrbna mati in pametna voditeljica otrok. Naravnost nespametno je govorjenje prenapetih studentov proti zakonu.

Poglejmo, če more biti ženska tudi kot mati in žena emancipirana.

Moderna koketa ostane v zakonu tako kakršna je bila poprej. To je povsem naravno. Njena duša nima drugega spoznanja. Ravno tako bo ostajala pred raznimi izlozhami in morila moža s prošnjami za najmodernejši klobuk itd. In mož, boječ se nadaljnjega nadlegovanja, privoli zopet in zopet, a se morda skriva pred upniki. Tega ne bo zahtevala razumna ženska. Ako je prej smatrala življenje za resno, se bo tembolj v zakonu prizadevala biti popolna.

Kot mati je duševno izobražena žena prevzeta najpopolnejše, najsladkejšo materinske ljubavi. Učiteljica — kakor mati — se zaveda svoje najsvetejše dolžnosti vzgojiti mala nežna bitja v krepke in koristne ude človeštva; zaveda se, da jo čaka glede tega težka odgovornost.

In kje bi mogla bolj plodonosno uporabiti svoje znanje, svoje prepričanje, svojo ljubezen do naroda nego pri vzgoji dece?

Koliko več vpliva ima res naobražena mati na svoje dorasle otroke.

Znano je, da so vse pridige materine zaman, ko odhaja sin v svet, vsi sveti zaman, saj mati nima primerne naziranja o svetu, in sin kaj nerad posluša popolnoma nemogoče svete materine. Ker emancipirana žena sama ne pozna omahovanja in negotovosti, bo tudi v duše otrok vsepila trdnost prepričanja ter postavila nerazrušljiv temelj plemenitemu značaju. Kake neprecenljive vrednosti je to za poznejše življenje njenih otrok! Ko se drugi bore s tisoč dvomi, so nazadnje siti napora in prevar, se izneverijo vsemu — v njihovi duši ostane temna praznina — se mirno in samozavestno ozirajo sinovi in hčere emancipirane matere v zvezdo, ki jo jim je pokazala. In ko ona zvišena žena že počiva v ozkem grobu, se je otroci spominjajo s svetim spoštovanjem in neumrljivo ljubeznijo ter jo blagoslovljajo.

(Dalje.)

Vestnik.

Jubilejska samopomoč. Dne 17. avgusta je umrl tov. Andrej Šket. Razposlal sem položnice, večina članov jih je rešila in zadostila dolžnosti; prosim še one, ki imajo še položnice doma, naj jo neso z 2 K 10 h, oziroma 4 K 10 h na bližnjo pošto, da bodo mene razveselili in svoji dolžnosti zadostili.

Predsednik.

Slovenska Šolska Matica. Imenik društvenikov „Slovenska Šolska Matica“ za leto 1909. se že tiska. — Gg. poverjeniki, ki še niso poslali nabiranih pol, naj to nemudoma store, ako hočejo, da bodo njih člani izkazani v tiskanem imeniku.

Odbor.

Poročila sta se v Gorici tov. Drago Pinterič in gđ. tov. Marica Posega, oba službujeta pri Sv. Miklavžu blizu Ormoža. Iskrena čestitka — Strokovni učitelj tovariš Karel Humek v Krškem se je poročil z učiteljico gđ. Marico Perharcovo. Obilo sreče!

Nagrobni spomenik rajnkemu učitelju in šolskemu voditelju Ljudevitu Kranjcu je že postavljen na pokopališču pri sv. Križu v Ljubljani, kakor smo poročali nedavno. Ker ga pa ne moremo slovesno odkriti zaradi oddaljenosti, prosimo drage tovariše in cenjena tovarišice, da blagovolijo grob blagega

Pri meni vse po starem: bolje bi bilo! Vse zastonj — vedno sem v zadregah, denarnih namreč, dobivam lepih dohodkov. Otroci, dragi moj, ti „jedo“. Blagor Ti, da ne izkušaš!

Jaz imam druge nazore o „zemeljski“ sreči in svetnem veselji. — Naj bo! Kar je, to je!

Tvoja „Ave M.“ je lepa, dasi spominja na znano. Ali jo boš pel sam? Previsoka bo za — Ta. Veseli me, da Ti „gre“ dobro kupčija z Iskrkami.

V Devinu je zdaj dolgočasno. Grajski so odšli v Benetke, ptujcev ni — burje pa odveč. Edini „tarok“ je včasih v razvedrilo. Pa Ti?

Končam! Piši še kaj, če se nisi že ves „pokranjčil“. Ali se lasajo Ti šmentani „Slovenec“ in „Narodovec“! Sramota! Mi na Goriskem, se pa ne menimo dosti za Mahničijance — narod tu ve, kaj mu treba. Da bi ne bilo le „tega liberalnega učiteljskega (hudičevega) zaroda!“ Hm!

Bog! (Viš, viš — saj sem tudi jaz rimski katolik!)

Sprejmita srčni pozdrav od

Tvojega

H. Volariča.

Devin 2./12. 92.

(Dalje.)

rajnkega tovariša posetiti, ako jih zanese pot na dan Vseh svetnikov tja. Kje leži, se lahko pozve pri cerkveniku. — Odbor postojanskega učiteljskega društva.

Kmetijsko šolo na Grmu je sklenil deželni zbor v zadnjem svojem zasedanju preurediti tako, da se ustanovi zimska in letna šola. Prva bo obstajala iz dveh zimskih tečajev. Poučevalo se bo v nji splošne kmetijske predmete, ker je namenjena učencem iz vinorodnih krajev, posebno onim z Gorinjske. Letna šola pa je namenjena v prvi vrsti učencem iz vinorodnih krajev in bo trajala po eno leto od 1. novembra do 31. oktobra vsakega leta. Poleg splošnih kmetijskih predmetov se bo poučevalo v letni šoli posebno v drugem polletju v prvi vrsti vinogradništvo. Ubožnejšim učencem letne šole bo deželni odbor podelil ustanove po 300 K, ubožnejšim učencem zimске šole pa za vsak zimski tečaj po 150 K. Letos se prične pouk v letni šoli in v prvem zimskem tečaju dne 15. novembra t. l. Učenci, ki vstopijo v letno šolo ali zimski tečaj, naj se priglase pismeno do 31. t. m. naravnost šolskemu vodstvu, kamor je do istega termina vlagati tudi prošnje za deželno ustanovo. Ker se je šola potrebam in razmeram našega kmeta primerno uredila, je upati, da se priglasi mnogo učencev. O zimski šoli poročamo prihodnjič več.

Iz šolske službe na Kranjskem. Namesto na dopustu se nahajajočega nadučitelja Frana Lunda pride na Rako Ivan Gantar, učitelj v St. Jerneju. — Učit. kand. Leopoldina Kos pride v Stari trg pri Ložu. Učit. lica za ročna dela Beatrice Sedevičič bo poučevala na šolah v Dobličah, Griblju, Petrovi vasi in v Tribučah. — Učit. kand. Elma Kržič pride v St. Vid pri Zatični; vodstvo šole prevzame učiteljica Marija Pezdin, ker je nadučitelj Ivan Kremžar zaradi bolehnosti na dopustu. Namesto obolelega na dopustu se nahajajočega učitelja Frana Juvana pride v Sinji vrh učitel. kand. Zora Blinc. Namesto na dopustu se nahajajočega učitelja Simna Punčuha pride v Šmarje učiteljica Marija Sodnik. Premeščena je prov. učiteljica Ljudmila Abram iz St. Vida pri Zatični v Sv. Križ. Prov. učiteljica Roza Pichler pride na Grosuplje. Učit. kand. Andrej Pogacar pride kot prov. učitelj v Kamnik. Bivša suplenta v Osilnici Marija Nosan pride kot prov. učiteljica v Banjalo. Ker se je prov. učitelj Josip Rom v Kočevju odpovedal svoji službi, je bil imenovan na njegovo mesto učitel. kand. Fran Langet. Za prov. učiteljico je imenovana v Novem mestu Adela Turk. Namesto na dopustu se nahajajočega učitelja Ivane Simčič pride v Igovas učitel. kand. Josipina Martičič. Ker je učitelj Vozel zaradi bolehnosti na dopustu pride v Trebnje suplenta Pavla Zerkov.

Novo šolsko leto na obrtnonadaljevalni šoli v Solkanu se prične 3. novembra. Vpisovanje bo v šolskem poslopiju 29. t. m. od 9.—12. ure dop. Nanovo se sprejme 30 obrtnih vajencev, ki so z dobrim uspehom končali ljudsko šolo. Domači mizarški vajenci občine solkanske imajo pri drugače enakih razmerah prednost pred drugimi. Pri vpisovanju se plača 1 K vpisnine. Vodstvo obrtnonadaljevalne šole v Solkanu. Vodja Fr. Bajt.

Nemška šola v Velenju je letos tudi malo nazadovala. Vsak, kdor pošlje otroka v nemški otroški vrtec v Velenju, se mora zavzeti, da ga pošlje tudi v nemško šolo, biti pa morajo starši član „Südmarke“ in „Schulvereina“ in plačati letni prispevek 4 K. — Ustanovitev otroškega slovenskega vrta je nujna potreba. Upamo, da se to vprašanje kmalu ugodno reši.

Od Sv. Lenarta na Štajerskem nam pišejo: V nedeljo, dne 10. t. m., so otvorili tukajšnjo šulferanjsko šolo, ki pa še do danes nima predpisane dovoljenja (§ 187. š. i. u. r.). Vpisanih je baje 162 otrok.

Štajerski deželni šolski svet je sklenil razširiti dvorazredno ljudsko šolo v Gornji sv. Kungundi v trirazrednico in je odobril ustanovitev šulferanjske šole pri Sv. Lenartu v Slov. goricah.

Otvoritev „Cesarja Franca Jožefa I. jubilejske šole v Truskih“ v mareziški občini, na kraju Koprščine, dozdaj kolikortoliko zaprti zunanemu svetu in bolj znana v duhovniških krogih nego drugod zaradi težavnosti službovanja, se je vas Truske začela v zadnjem odpirati svetu in prosveti ter izgubljati značaj istrske tožnosti. Letos se je z delom občanov in z državno podporo iz sredstev za olajšanje bede uravnala cesta; na kulturnem polju deluje pred leti ustanovljeno pevsko društvo „Straža“, v tem letu pa se je postavil temelj narodni izobrazbi s tem, da se je zgradilo poslopje za dvorazredno ljudsko šolo. — S požitvornostjo občanov — poslopje stane svojih 35.000 K — in z državno podporo 4000 K je sezidana čisto moderna šola, ki bo s svojo lepo ležo in ličnostjo dajala vsemu kraju svoje obilježje.

Iz šolskih krogov na Štajerskem. Nastavljeni so kot okrajni pomožni učitelj za okraj okolica mariborske nadučitelj v Tepanju Jakob Jarko; kot def. učiteljske osebe: pri Sv. Lenartu v Slov. goricah def. učitelj Al. From od Sv. Benedikta v Slov. gor., pri Sv. Jakobu v Slov. gor. prov. učiteljica Al. Pernat, pri Sv. Ilju pri Velenju prov. učitelj Vinko Stopar, v Kapelah def. učiteljica v

Blanki Marija Boštjančič in prov. pom. učitelj v Brežicah Gustav Svetlin, na prvi deški šoli v Mariboru def. učitelj na tamonjni tretji šoli Franc Stebich in na šoli v Beli cerkvi suplentinja Zofija Schwarz.

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Prebivalstvo Bosne in Hercegovine.** Glasom statističnih podatkov c. kr. centralne statistične komisije sta koncem leta 1908. imeli Bosna in Hercegovina 1.828.397 prebivalcev. Od teh je bilo 610.032 mohamedancev, 794.702 pravoslavni, 406.653 katoliki, 11.250 židov in 5743 pripadnikov drugih veroizpovedanj. — Po ljudskem štetju leta 1895 je bilo v obeh pokrajinah 548.632 mohamedancev, 673.246 pravoslavni, 344.142 katoliki, 8213 židov in 3859 pripadnikov drugih veroizpovedanj, skupno 1.568.092 prebivalcev. Od tedaj se je torej prebivalstvo pomnožilo za 260.287 duš, oziroma za 166 odstotkov.

○ **Nekaj statistike iz „veleizdajniške“ tožbe v Zagrebu.** Iz stenografične zapisnika, ki obsega 5094 strani, je povzeti naslednje številk: Zagovorniki so bili obsojeni na 2530 kron globe, zabranilo se jim je 758 vprašanj, obtožencem pa 364. Zagovornikom se je odvzela beseda 90 krat, obtožencem pa 124 krat. Ničnostnih pritožb so priglasi zagovorniki in obtoženci 2255. Obtoženci so bili disciplinirani 17 krat s samotnim, 54 krat pa temnim zaporom. 32 obtožencev se je za 116 dni odvedlo iz razpravne dvorane. Zasllišano je bilo 291 prič državnega pravdnika, od teh je bilo 218 frankovcev in 55 Srbov. Od teh prič je bilo 96 že pred kaznovanih in sicer 6krat radi goljufije, 125krat radi tatvine (lepe priče je Accurti skupaj zvelkel), 9krat radi težke telesne poškodbe, 60krat radi drugih prestopkov. Zagovorniki so predlagali 824 prič, a zaslislalo se jih je samo 42; staviš se 1932 predlogov, sprejetih je bilo 77. Povodom Nastičevega zaslišavanja je predsednik odklonil 72 vprašanj, odvzel 5krat besedo, uložilo se je 195 ničnostnih pritožb, stavljeno 120 predlogov, od katerih je bil sprejet en sam. Zagovornik dr. Budisavljevič je bil obsojen na 8, soproga dr. Hinkoića pa na 14 dni zapore. — Pričnine se je izplačalo 70.000 K.

○ **Lev Tolstoj na potovanju.** Ruski listi so že par dni sem polni poročil o potovanju velikega ruskega pisatelja in misleca, ki je zapustil svoje svetovnoznano Jasnó Poljano in se napotil k svojemu staremu prijatelju V. G. Čertkovu na obisk. Čertkov je bil začetkom poletja administrativnim potom prisiljen preseliti se v drugo gubernijo. Kajpada, celo potovanje Tolstojev je bilo pravzaprav ena sama triumfalna cesta. Nobena kronana glava ni bila doslej predmet tolikih in tako spontanah presrečnih ovacij kot genialni ruski filozof. Množice navdušenega ljudstva so spremljale pri vsakem koraku ljubljence ruskega naroda in pri tem se izogibala vsemu, kar bi starčka moglo vznemirjati in nadlegovati. Tolstoj se je čisto nenadoma odločil za to potovanje. Že prej je imel namen, potovati na mirovni kongres v Stokholm, kjer je nameraval predavati o potrebi svetovnega miru. Ker pa je kongres zaradi generalne starke izostal, se je Tolstega rodovina globoko oddahnila, saj je opravičeno bala za zdravje enoinosemdesetletnega starčka. V tem pa je Tolstoj zamislil novo potovanje, od katerega ga ni moglo nič odvrti. Na potovanju k prijatelju Čertkovu sta ga spremljala hči in sin ter osebni njegov zdravnik. Tolstoj se vozi — oblečen v obleko navadnega mušika — v tretjem razredu. Starčka so seveda povsod takoj spoznali in so mu povsod prirejali navdušene ovacije. On je vse potrpežljivo prenašal in neutrudno odgovarjal na vsa mogoča vprašanja, s katerimi so ga nadlegovali njegovi čestitci, ter podpisoval brezštevila razglednice itd. vsem, ki so ga za to poprosili, hoteč imeti spomin na njega. Šele v rodovini Čertkovi si je odpohil. Uredili so mu tam sobo tako, da se je čutil kakor doma. Ves teden svojega bivanja je živel Tolstoj pri svojem prijatelju kakor na Jasni Poljani. In vsak dan je celo literarno delal po nekaj ur. O svojem potovanju in o ovacijah je dejal Tolstoj, da mu niso napravile mnogo veselja. „V vzajemni zvezi med ljudmi je glavna stvar, da drug v drugem vidimo predvsem človeka. Ker pa sem jaz žalibog — kakor se pravi — človek z imenom, zato se je kazala v teh naših stikih nekaka neodkritost, da mi je bilo časih kar naravnost mučno.“

○ **Srbsko novinarstvo.** Vladni krogi mislijo resno na to, kako bi izdatno omejili svobodo tiska. Srbsko novinarstvo namreč lahko piše, kar hoče. Tako lahko v srbskih časnikih beremo marsikaj, na kar človek pri nas niti še misliti ne sme.

○ **Koliko živi Nemcev na Hrvaškem?** Leta 1890. je bilo na Hrvaškem 117.493 Nemcev. To število je v 10 letih poskočilo na 136.121. Ker šteje Hrvaška 2.416.300 prebivalcev, tvorijo torej Nemci 5-6% vsega prebivalstva. Nemcev na Hrvaškem je potemtakem, relativno in absolutno vzeto, več kakor pa na Kranjskem. Ker znaša prirastek Nemcev v desetletjih 16,2%, vsega ostalega prebivalstva pa samo 9-73%, je jasno, da nevarnost nemškega „Dranga nach Osten“ za Hrvate ni samo prazna fraza. Ako se Hrvati skupno s Srbi ne bodo pravočasno in z vsemi silami uprli nem-